

Yerbilimleri Dergisi'nde (2006, sayı 27 (2), 63-85) yayımlanmış olan "Çatmakaya (Seydişehir-Türkiye) boksit yatağının kökenine jeostatistiksel ve jeokimyasal bir yaklaşım" başlıklı makale (M. M. Karadağ, F. Arık ve A. Öztürk) ile ilgili tartışma

Discussion on the paper entitled "A geostatistical and geochemical approach to genesis of the Çatmakaya (Seydişehir-Turkey) bauxite deposit" (M. M. Karadağ, F. Arık and A. Öztürk) published in Yerbilimleri (2006, 27 (2), 63-85)

Sedat TEMUR

Selçuk Üniversitesi, Mühendislik-Mimarlık Fakültesi, Jeoloji Mühendisliği Bölümü, 42250, KONYA

Geliş (received) : 17 Kasım (November) 2006
Kabul (accepted) : 13 Ocak (January) 2007

Yazar bu yazıda, Yerbilimleri Dergisi'nin 27 (2) sayısında yayımlanmış olan ve Karadağ vd. (2006)'ne ait "Çatmakaya (Seydişehir-Türkiye) boksit yatağının kökenine jeostatistiksel ve jeokimyasal bir yaklaşım" başlıklı makale hakkında, aynı alanda çalışmış ve yayın yapmış bir araştırmacı olarak, gördüğü bazı eksiklikleri ve yayında belirtilen bazı hususlarla ilgili tartışmasını sunmaktadır.

Makalede boksitlerin yaşı, Senomaniyen sonrası – Senoniyen öncesi olarak verilmektedir. Bu boksitlere kaynak kayaç olabileceği tartışılan ofiyolitik kayaçların yerleşim yaşı için de "Geç Eosen – Erken Miyosen" denilmektedir. Daha sonra da, "Ofiyolitik kayaçların yöreye cevher oluşumundan çok daha sonra yerleşmiş olmaları ve stratigrafik konumları nedeniyle kaynak olabileme olasılığı oldukça düşüktür. Ancak bu kayaçların naplaşmadan önceki konumlarından dolayı boksitlere kaynak olabileme olasılığı da dikkate alınarak, bu çalışma-

da jeokimyasal özellikleri incelenmiş ve istatistiksel analizleri yapılmıştır" şeklinde yorum yapılmaktadır. Burada iki husus dikkat çekmektedir. Birincisi; yöreye sonradan yerleşmiş, dolayısıyla boksitten genç olan kayacın kaynak olma olasılığı oldukça düşük değil, hiç yoktur. İkincisi, makalede belirtildiği gibi, eğer bu ofiyolitler yöreye Geç Eosen'den sonra yerleştilerse naplaşmaları da bununla aynı dönemde veya daha sonra olmalıdır. Hiçbir ofiyolit yerleşmeden önce bir karasal dönem geçirerek boksitlere kaynaklık yapamaz. Buna göre arada 46 milyon yıllık zaman farkı vardır ve boksitler kendilerine kaynaklık yapan kayaçtan daha yaşlıdır. Dolayısıyla yukarıda belirtilen köken yaklaşımının doğru olamayacağı düşünülmektedir. Eğer bunun dışında bir jeolojik evrim senaryosu varsa, yazarların boksitin ve ofiyolitin oluşumu, ofiyolitin yerleşmesi ve naplaşması süreçlerini zaman ve konum olarak açıklamaları gerekmektedir.

Boksitlerin oluşumu kendilerinden çok daha genç ofiyolitlere bağlanmaya çalışılırken, makalede Şekil 2’de verilen harita alanının dışında kalan, ancak metinde geçen Çaltepe, Seydişehir, Pınarbaşı, Taraşçı, Sarpyardere ve İçerikiş-la gibi boksitten daha yaşlı formasyonlara ait birimlerden kaynaklanmış olma olasılığı üzerinde durulmamış ve bu konuda açıklama da yapılmamıştır.

Aslında ofiyolitler Şekil 2’de verilen harita alanındaki Eosen birimlerinin içinde değişik boyutlarda bloklar şeklinde gözlenmektedir. Makalede ise, Eosen birimlerinin üzerine bindirdiği ifade edilmekte, buna karşın haritanın sağ alt köşesinde birimlerin sınırı bindirme yerine formasyon sınırı olarak gösterilmektedir. Özgül (1995), Dipsizgöl Ofiyoliti olarak tanımladığı bu birimin hem yerleşme hem de oluşum yaşlarını makalede belirtilen yaşlardan farklı vermekte olup, her iki yaş da Senoniyen’den gençtir. Temur vd. (2005a ve 2005b) tarafından ise bu ofiyolitlerin Eosen birimleri tarafından örtüldüğü savunulmakta ve bu görüş fotoğraflarla desteklenmektedir. Karadağ vd. (2006)’ne ait makalede ise, bu yaşlara ilişkin hiçbir veri veya kaynak gösterilmemektedir.

Makale konusunun yazarların aynı konuda ve kapsamda, farklı bir alanda Temur vd. (2002) tarafından gerçekleştirilen çalışmadan büyük ölçüde yararlandığını göstermesine karşın, adı geçen çalışmaya makalede hiç değinilmemiştir. Temur vd. (2002)’ne ait çalışmadaki yazım hataları ve hatalı terimler bu makalede aynen kullanılmıştır. Örnek olarak “koefitik” veya “dendogram” gibi hatalı terimler istatistik terminolojisinde bulunmadığından, Temur vd. (2002)’nin dışında başka bir kaynaktan alınmış olma olasılığı bulunmamaktadır. Benzer şekilde, boksite “cevhher” denilmesi, terra rossanın çoğul kullanılması da buna ilişkin diğer örneklerdir. Dünya boksitleri ile ilgili bütün bilgiler de Temur vd. (2002) çalışmasındaki derlemeden aktarılmış, ancak yine değinme yapılmamıştır.

Aynı bölgede Karadağ vd. (2002) tarafından yapılan çalışma kapsamındaki kimyasal analiz sonuçlarının bu çalışmada neden kullanılmadığına ilişkin hiçbir açıklama bulunmamaktadır. Karadağ vd. (2002)’nin çalışmasındaki kimyasal analiz sonuçlarının hatalı veya geçersiz olması söz konusu olabilir mi? Durum bunu gösteriyorsa,

yazarların bu durumu makalede tartışmaları gerekmektedir. Eğer veri sayısı az ise, bunların yeni verilerle birlikte verilmesi daha uygun olurdu.

KAYNAKLAR

- Özgül, N., 1995. Bozkır – Hadım – Taşkent (Orta Toroslar’ın kuzey kesimi) dolayında yer alan tektono-stratigrafik birliklerin stratigrafisi. Maden Tetkik Arama Dergisi, 119, 113-174.
- Karadağ, M. M., Temur, S., Arık, F. ve Öztürk, A., 2002. Çatmakaya (Seydişehir-Konya) boksit yatağının jeolojik ve petrografik özellikleri. Selçuk Üniversitesi Araştırma Fonu Projesi, No 200/076.
- Karadağ, M. M., Arık, F. ve Öztürk, A., 2006. Çatmakaya (Seydişehir – Türkiye) boksit yatağının kökenine jeostatistiksel ve jeokimyasal bir yaklaşım. Yerbilimleri, 27(2), 63-85.
- Temur, S., Karadağ, M. M., Arık, F. ve Öztürk, A., 2002. Maşatdağı (Alanya – Antalya) boksitlerinin jeolojik ve jeokimyasal incelemesi. Selçuk Üniversitesi Araştırma Fonu Projesi, 2000 / 075.
- Temur, S., Orhan, H., Deli, A. ve Karadağ, M. M., 2005a. Seydişehir (Konya) boksitlerinin stratigrafik konumu. Geosound / Yerbilimleri, 46, 171-189.
- Temur, S., Orhan, H., Deli, A. ve Karadağ, M. M., 2005b. Tınaztepe (Seydişehir – Konya) mağaraları ve çevresindeki toprakların kimyası ve benzer toprakların boksit oluşumu ile ilişkisi. Selçuk Üniversitesi Bilimsel Araştırma Projesi, 2002 / 114.